

Rozložíš
paměť

Osoby a obsazení

Marek Jáchym Sůra

Máma (Daňa) Sara Venclovská

Děda Simona Peková

Marián Radim Chyba

Filip – Karolína – Cizí člověk –

Filipův táta – Táta (Pavel) – Rovnost Josef Kostka

Inscenační tým

Autor předlohy Marek Torčík

Adaptace Ondřej Novotný

Režie Ondřej Štefaňák

Dramaturgie Justina Grecová

Scéna Ondřej Štefaňák

Kostýmy Matilda Tlolková

Hudba Patrik Rašman

Video Samuel Špilar

Poděkování

Inscenaci podpořilo nakladatelství Paseka.

Děkujeme Ateliéru scénografie Divadelní fakulty JAMU
za zapůjčení prostor k focení plakátu inscenace.

Mediálním partnerem inscenace
je literární měsíčník Host.

Premiéra 21.02.2026

Úvodní slovo

Autorkou textu je herečka Sara Venclovská

Práce na inscenaci inspirované knihou Rozložíš paměť pro mě začala konkrétním místem. Přerovem – městem sevřeným mezi sídlištěm a řekou, které jsem navštívila v zimním období. Atmosféra šera, zrychleného pohybu a uzavřenosti se později znovu objevila při návštěvě Meopty, továrny, kde pracovala matka hlavního hrdiny románu. Pobyt v ochranném oděvu pod intenzivním umělým světlem vyvolával pocit tělesné i mentální otupělosti a zvýraznil téma prostoru, který formuje člověka.

Příběh Rozložíš paměť vnímám jako fragmentární mapu vzpomínek – jako skládání zkušeností, jež bývají vytěsněné, ale přesto zásadní pro utváření identity. Zahrnuje i vztahy, na které bychom rádi zapomněli, a přesto nás určují. Je to vyprávění o pokusu odejít a začít znovu, o hledání jiného života. Závěrečné „Odpusť mi“ zde neznamena uzavření, ale možnost porozumění – sobě i druhým. A před čím utíkáš ty?

Rozhovor s režisérem Ondřejem Štefaňákem

Ptala se dramaturgyně inscenace Justina Grecová

J: Ztotožňuješ se v něčem s postavou Marka? Proč tě ten příběh zaujal?

O: Podobně jako Marek v románu, i já jsem utekl. Člověk se vykoření a zasadí se někde jinde. To ho ale vždycky nějak doběhne. Tato základní situace neoslovuje jen mě, ale určitě i spoustu dalších lidí – právě v tom, že před svou rodinnou minulostí člověk nikdy neunikne. Zkusit se do svých původních míst vrátit a pokoušet se překonat strachy, bojovat s nimi. Na románu Rozložíš paměť a na tom, jak k inscenaci přistupujeme mě baví, že se s tím vším konfrontujeme.

J: Jaký máš vztah k Moravě? Jakou pro tebe hraje roli, že se Rozložíš paměť odehrává právě v Přerově?

O: Narodil jsem se v Brně a vyrůstal v Boskovicih a okolí, což je nedaleko. Brno tím pádem znám dobře, i když už poměrně dlouho bydlím v Praze, kterou znám asi lépe. Mám pocit, že tady někde je tušení kořenů. I skutečnost, že Rozložíš paměť připravujeme právě v Brně, s tématem úteků a návratů souvisí. Ten román je pro mě zásadní v tom, že i skrze velmi konkrétní zasazení, základní situace oslovuje a pojmenovává daleko širší příběhy lidí. To, že se děj odehrává konkrétně v Přerově, je samozřejmě skvěle promyšlené, ale pro mě je to hlavně metafora místa, do kterého se nechceš vrátit, se kterým máš negativní zkušenosti.

J: O Rozložíš paměť se někdy mluví jako o jednom z prvních titulů české queer literatury. Jak ve své tvorbě přistupuješ ke queer tematice? Je pro tebe důležitá?

O: Určitě to řeším, je to důležité, ale témata nikdy nestojí samostatně. To, že je něco queer neznamena, že něco jiného queer není. Tyto struktury a světy na sebe narážejí a vytváří určité konflikty. V Rozložíš paměť nejde nutně jen o queer téma. Téma návratu je velmi široké. Specifické je to rozhodně v tom, že je ostrakizovaná nějaká skupina. Určitě není jednoduché vyrůstat jako gay v Přerově nebo možná kdekoliv, kde není možné přijetí nebo pokus o coming out a možnost říct „já jsem já, respektujte mě“. Je to pro mě něco jako takové barvy a spektra. Ty příběhy jsou do sebe zapuštěné.

J: Jaký máš názor na autofikci?

O: V nějakém rozhovoru jsem slyšel, že termín autofikce je literárně-kritický pojem. Já jsem nad tím, co to je autofikce, začal hodně přemýšlet až skrze Rozložíš paměť a skrze rozhovory s Markem Torčíkem. Pro nás tvůrce je autofikce v něčem zábavná, až trochu bulvární. Ta zmíněná místa z příběhu jsou ještě k tomu dostupná, takže si člověk může hodně představovat, co se kde asi dělo. Stejně tak jako autor autofikce interpretuje svůj život, tak i my interpretujeme autofikci. To je takový „zábavný“ řetězec. I s tématem autofikce v inscenaci pracujeme.

Samozřejmě to také nějak souvisí s pamětí.

J: Z jakých dalších literárních, filmových, vizuálních zdrojů jsi čerpal nebo ses jimi inspiroval?

O: Protože je to o lidech, kteří dospívali na začátku milénia, okolo roku 2007, operujeme s dobou a stylem tohoto období. To je i doba mého dospívání. Nejvíce jsme ale čerpali z motivu tripu, cesty, ať už fyzické, nebo mentální, také z dramatu 4.48 Psychóza od Sarah Kane. Inspirujeme se také běčkovým hororem. A brouzдал jsem i různými zapomenutými lunaparky, strašidelnými domy a zážitkovými atrakcemi, protože si myslím, že naše inscenace je vlastně taky trochu trip do těchto míst. A také jsme čerpali třeba ze Záhady Blair Witch. Je proces je inspirativní a každý den nabídne něco nečekaného.

Autofikce

Autofikce je koncept kluzký jako úhoř, kterého je obtížné chytit do jednoznačné definice. Navíc za relativně krátkou dobu od svého vzniku v roce 1977 prošla autofikce různými proměnami. Asi i proto bývá zatracována jako módní nálepka s mizivou vypovídací hodnotou, která do diskuzí vnáší více zmatku než užitku a pouze zastírá nepřesnosti a nejasnosti. Koncept autofikce však může také poskytovat rámec úvahám o (re)prezentaci sebe sama, vztahu fikce a „pravdy“ i o konvencích různých žánrů. Jeho ambivalentnost a proměnlivost z mého pohledu nepramení jen z nepromyšleného (nad)užívání a absence ukotvené definice, ale jsou jeho nevyhnutelnou součástí v důsledku toho, že autofikce průběžně reaguje na transformace žité reality, mediální krajiny a proměny psaní i čtení příběhů o životě.

Termín autofikce rozšířil francouzský spisovatel a literární vědec Serge Doubrovsky, který jím označil svou prózu Fils (Vlákna/Syn, 1977). Kniha nese podtitul „román“, ale podle autora se jedná o „fikci striktně reálných událostí a faktů“. Doubrovsky konceptem autofikce zareagoval mimo jiné na Lejeunovu koncepci autobiografie. Připomeňme, že podle této teorie signalizuje shoda jména autora,

vypravěče a hlavní postavy takzvaný autobiografický pakt mezi autorem a čtenářem, na jehož základě čtenář očekává, že autor bude vyprávět pravdivý příběh o vlastním životě. Totožnost jména autora a hlavní postavy podle Lejeuna naprosto „vylučuje možnost fikce“. Doubrovsky se rozhodl zaplnit prázdné místo v Lejeunově kategorizaci vztahů mezi jménem autora a protagonisty a druhem paktu: román (tj. dílo indikující fikční smlouvu), jehož hlavní postava nese jméno autora díla. Na rozdíl od Lejeuna, v jehož systému identita autora, vypravěče a postavy zaručuje pravdivost vyprávěného, podle Doubrovského naopak tento fakt úplnou pravdivost vylučuje vzhledem ke způsobu, jakým funguje paměť a jak mohou emoce ztížit přístup k minulosti.

Zuzana Fonioková: Od autobiografie k autofikci: narativní strategie vyprávění o vlastním životě, Brno: Host, 2024.

Marek Torčík o autofikci

Podobně jako poezie, také autofikce, tedy knihy poskládané ze střípků života spisovatelů, jsou především zkreslenými příběhy o nás všech — o životech zároveň plochých i nesmírně složitých. Ani poezie, ani autofikce si nechťejí vymýšlet, lhát nebo mluvit pouze o sobě. Moc dobře ale vědí, že paměť je subjektivní a má své hranice. Proto odmítají schovávanou za vykonstruované objektivní postavy a do jisté míry také hru na uvěřitelnost, kterou velmi často otevírají literární kritici. Této hry si všiml dokonce i Philip Larkin. Zatímco prozaik by podle něj měl na kritiku ve stylu fráze „takový život není“ nějak reagovat, básník jednoduše odpoví: „Ale já takový jsem.“ Zjednodušeně se tedy o autofikci dá říct toto: Pokud píšu o sobě, neříkám, že to, o čem píšu, musí být nutně pravda. Jde o něco, co jsem prožil a na co si více či méně zkresleně pamatuju. Pokud píšu o sobě, neznamená to ani, že se kolem mě všechno točí. Spíš odmítám nespílitelné požadavky fikce mluvit za druhé lidi. Navíc pokud se před vámi odhalím, pokud zůstanu upřímný, vaše oči zůstanou upřené na mě a vy budete sledovat, budete poslouchat, co vám říkám. Je to trochu kouzelnický trik, ale autorům dovoluje vyprávět

mnohem naléhavěji o věcech, které jsou pro ně důležité. A možná svým čtenářům také pokládat otázky, co je důležité pro ně.

Marek Torčík: Jako psát básně: O zachycení neschopnosti, iluzi intimity a jednom kouzelnickém triku, Brno: Měsíčník Host, číslo 2/2024.

Vylidňující se regiony

V Evropské unii chybí kvalifikovaná pracovní síla a chudší regiony se vylidňují kvůli odchodu mladých lidí do bohatších velkoměstských oblastí. Problém se týká nejvíc východní a jižní Evropy, ale také chudších oblastí západoevropských států. Tento demografický problém pak zvyšuje politické napětí. Evropská unie přislíbila, že se bude věci zabývat.

Nejlépe problém s vylidňováním znají lidé ve východní Evropě. „Odchod mladých lidí vysvětluje, proč v tolika zemích najdeme krásná

nová dětská hřiště zaplacená z evropských dotací, na kterých si ale nehrají žádné děti.“ popsali Ivan Krastev a Stephen Holmes situaci v mnoha oblastech nových členských států v textu o pádu liberalismu ve východní Evropě. Podle autorů za obrovskými demografickými změnami můžeme hledat i příčinu úpadku liberálních hodnot ve východoevropských zemích. Po vstupu do Evropské unie v roce 2007 například z Rumunska odešlo do roku 2015 tři a půl milionu lidí – větší emigraci v tomto období zaznamenala na celém světě jen Sýrie. Ze zemí odcházejí zejména mladší a vzdělanější lidé, kteří teď chybějí v ekonomice a službách a také snižují šance liberálních uskupení ve volbách.

Deník Alarm. Evropa má problém s vylidňujícími se regiony [online]. 2. 3. 2020. Dostupné z: denikalarm.cz/2020/03/evropa-ma-problem-s-vylidnujicimi-se-regiony

Neúplnost

**pořád má těch pár stejných věcí:
vychýlený pólý Tě
uvnitř různých časových zón.**

**může je vzít a skrz vibrující plochy nahlédnout
dovnitř.**

**the visceral, the real,
ukotvený v prostorech lehkých tiků vzduchu,**

**odněkud zrcadlí skrz černou plochost očí,
v kterých se neztrácí/ztratí a zas.**

die Spiegelung, soutok řek.

Marek Torčík: Rhizomy, Brno: Šimon Ryšavý, 2016.

*citované texty jsou redakčně
kráceny a upravovány

FILOP

MAREK
2021

MAMA

KAROLINA

HODNOCENÍ VAŠÍ DLOUHODOBÉ PAMĚTI

Pokuste se odpovědět na tyto otázky:

- ① Co jste měli dnes k snídani?
- ② Co jste dělali poslední víkend?
- ③ Co jste dělali minulou středu?
- ④ Kde jste byli na vašem prvním rande v životě?
- ⑤ Kde jste slavili Nový rok?
- ⑥ Jaký film jste viděli naposledy?
- ⑦ Co jste dělali 24. února 2022, v den, kdy začala válka na Ukrajině?
- ⑧ Co jste dělali v den svých posledních narozenin?
- ⑨ Na jaké platformě jste se naposledy koukali na seriál?
- ⑩ Jakou knihu jste naposledy četli?

Hodnocení Započítejte si jeden bod za každou otázku, na kterou jste znali odpověď.

méně než 7 bodů = špatné

7 bodů = průměrné

více než 7 bodů = dobré

Shrnutí Odpovědi na některé otázky se vám zřejmě vybavovaly snáz. Je mnohem jednodušší pamatovat si, kde jste byli a co jste dělali, pokud jde o důležitou událost nebo pokud má pro vás událost osobnější význam. Je to proto, že si nepotřebujeme pamatovat každý moment svého života. Naše vzpomínky přirozeně prosévají informace a my zapomínáme na to, co nepotřebujeme vědět.

Jo Iddon, Huw Williams: Paměť: 10 kroků k posílení paměti (z originálu Memory Booster Workout přeložila Soňa Štroblová) Praha: Ottovo nakladatelství, 2004.

Přerov

Název města Přerov je pravděpodobně praslovanského původu. Nejčastěji bývá etymologie názvu spojována s různými terénními úpravami, jako jsou příkopy, tůně či bažiny. Ty se v okolí řeky Bečvy vyskytovaly hojně. Další možností je ale spojení se soulovím „první hrob“ (Pře–rov). Podle pověsti to odkazuje k hrobu dítěte z rodu Rurikovců. Herečka Simona Peková má ovšem své vlastní etymologické vysvětlení – Přerov je, jako byste prošli „přes hrob“.

modrá a rudá, na nich dva identičtí chlapci s věncem kolem hlavy. Pod nimi poletují dvě holubice. Marián zachytí tvůj pohled a vycení zuby. „Přisahám, že tohle je ta nejteplejší věc na světě.“ Ti dva k sobě napřahují ruce a místo, kde se snad každou chvíli dotknou, obklopuje svatozář. Dosud jsi kolem mozaiky chodil každý den, stejně jako ostatní. Tolik lidí tudy prošlo, aniž o stěnu vůbec zavádili pohledem. Ty z ní ale od té doby nemůžeš spustit oči, konečně ji opravdu vidíš, představuješ si, že až se jednoho dne chlapci skutečně dotknou, celá škola exploduje v duhu.

Rozložíš paměť

Ve vašem patře budovy, u prostranství s rudou pohovkou, stolkem a křesly, je na čelní stěně stará mozaika. Dvě barevné plochy,

Marek Torčík: Rozložíš paměť, Praha: Paseka, 2023.

4.48 Psychóza

**zadržení
vytržení
protržení
duše**

sólová symfonie

ve 4.48
šťastná hodina – happy hour
kdy přichází jasno
teplá tma
která mi vysaje oči
neznám hříchu

**tohle je nemoc z touhy po velikosti
z té životně důležité potřeby, pro kterou bych umřela**

Umírám pro toho, komu je to jedno
Umírám pro toho, kdo neví
být milována
jsi moje zkáza

**Mluvte
Mluvte
Mluvte**

desetimetrový kruh porážek nedívejte se na mě

Mé poslední stanoviště

Nikdo nemluví

Potvrďte mě
Dosvědčte mě
Dívejte se na mě
Milujte mě

MANGA

Manga je poněkud starším termínem než komiks; různí teoretici se rozcházejí v otázce jeho vzniku, nejčastěji však bývá spojován s osobou malíře a dřevorytce Kacušky Hokusai (1760–1849), jenž tak nazval svou sbírku skečů. Navzdory populárnímu omylu však tato sbírka není prvním japonským komiksem. Hokusaiovy kresby jsou sice zábavné, avšak většinou jde o pouhé skeče bez přítomnosti narativního prvku. Termín manga se tedy stal rozšířeným až na přelomu 19. a 20. století, kdy zásluhou novináře a karikaturisty Rakutena Kitazawy (1876–1955) vstoupil do všeobecného povědomí jako synonymum pro komiks, ačkoli v sobě nenese původní význam tohoto slova. Znak *man* nese několik významů, z nichž pro nás důležitý bude komický, zatímco *ga* znamená prostě obraz, obrázek.

Manga se v mnoha aspektech liší od komiksů v západním světě; pomineme-li určité svébytné prvky týkající se výtvarné stránky a narativu, je zde především obrovská čtenářská základna, v níž jsou zastoupeny snad všechny věkové kategorie a desítky zájmových skupin.

Martin Foret, Pavel Kořínek, Tomáš Prokůpek, Michal Jareš (eds.): *Studia komiksu: možnosti a perspektivy*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

AKIRA

Herecký soubor

Cyril Drozda, Šimona Horynová, Radim Chyba,
Josef Kostka, Magdalena Kuntová, Ema Lovecká,
Marie Ludvíková, Miloslav Maršálek,
Simona Peková, Jáchym Sůra, Jiří Miroslav
Valůšek a Sara Venclovská

Tajemnice Ivona Solčániová

Marketing a PR Tereza Turzíková

Administrativa, finanční produkční Anna Smržová

Vedoucí Klubu mladých diváků Brno Tereza Chvátalová

Uvaděči, hasiči Anna Holčíková

Pokladní, vstupenky Jana Mlatečková

Pokladní Tereza Roháčová

Online marketing Lenka Horňáková

Inspice Tereza Švandová a Vendula Možnarová

Mistři světla Anna Juráková, Martin Planka a Vojtěch Šoula

Mistři zvuku David Fadinger, Pavel Boika a Richard Ladislav

Koordinátor stavby a výroby Petr Ondrůj

Předák jevištní techniky Roman Švanda

Stavba Adam Krutiš, Michal Matoušek, Patrik Nezbeda a Mikuláš Utinek

Garderoba Kateřina Kumhalová a Sofia Plaskonisová

Rekvizity Eva Sparlingová a Marie Jadrná

Správa budovy Karel Matoušek

Údržba prostor Oksana Bodak a Valentyna Mohish

Grafický design a sazba Anna Vašíčková a Filip Sajler

Foto a AV Hana Kubrichtová a David Stejskal

